

[1234567]

[1234567]

בצמח האינדיגו, ומאחר ואין שום הפרש בין הכחול המופק מצמח האינדיגו לכחול המופק מן הפורפורה, לא מתקבל על הדעת שאסרו צביעת כחול אינדיגו מן הפורפורה, בזמן שניתן ללבוש את אותו לבוש מלכות ממש בצבע משובח מן הצומח, ועוד דאפילו בבדיקות כימיות לא ניתן להבחין בין צבע האינדיגו המופק מן הפורפורה לצבע האינדיגו המופק מן הצומח, ואיך אסרו צביעת צבע כזה מן הפורפורה בזמן שלעולם לא יוכלו להוכיח דבר זה, וגם כלל לא היה צורך בפורפורה לצביעת צבע כחול בזמן שאותו צבע ממש ניתן היה לצבוע בצמח האינדיגו שהוא משובח וזול, ואיזה כסיל ישתמש בפורפורה היקר מזהב לצבוע צבע אינדיגו, ומשמע שהפורפורה שימש לצביעת צבע יקינטא, שהרי לא נכתב בחוק לאסור את כל שאר הצבעים האפשריים מן הפורפורה, ועל כרחך "יקינטא" הוא ג"כ צבע בעל גוון סגול, וכפי שכותב געזעניוס (שהיה חוקר לשונות קדומים) דארגמן הוא פורפור-ראטה ותכלת הוא פורפור-בלויה, וכבר נתבאר לעיל מדברי הרמב"ן שלא ירים איש את ידו ללבוש תכלת חוץ ממלך גוים, ומלבוש האפיפיור היה סגול ולא אינדיגו.

העולה מן האמור שפירוש המילה "יקינטינון" אינו ברור, והמקור לסמכו לגוון תכלת הוא העתקת היונים, ומאן יימר שאין העתקת היונים משובשת ולא לשון המדרש שלפנינו, ואם אמנם הוא צבע תכלת של הציצית, עדיין אין אנו יודעים אם הוא סגול או כחול בהיר או כהה, ו"יקינטא" נראה שהוא גוון הנוטה לסגול, וצ"ע אם יקינטא ויקינטינון הם אותו צבע או שני גוונים הדומים זה לזה.

והא קמן שבספרות העתיקה הפורפורה שימש לצביעת צבע סגול, והחוות יאיר שנסמך על ספרי המדע לא ידע שאפשר לצבוע ממנו צבע כחול, וגם בבתי הצביעה העתיקים שנתגלו נמצאו שרידים של צבע סגול ולא של כחול, ולפי מה שמתרצים מצדדי הפורפורה דמה שלא נתבאר בדברי חז"ל באופן הכנת התכלת שצריך להניחו נגד השמש, משום שבלאו הכי כל מלאכתם היתה נעשית בחצר תחת השמש, וגם בחפירות ארכיאולוגיות של בתי הצביעה העתיקים נתגלה שיורות הצביעה עמדו בחוץ תחת השמש, לפי"ז היה צריך להיות שמחלזון הפורפורה באופן טבעי מופק צבע כחול ולא סגול, ונשאלת השאלה איך יתכן שבכל בתי הצביעה העתיקים שנתגלו כאן בארץ ישראל ובצור נמצאו שרידים של צבע סגול ולא נמצא שום שריד של צבע כחול, והרי יורות הצביעה עמדו בחוץ תחת השמש, יתרה מזו לטענת בעלי הפורפורה אין צורך כלל בשמש לעשותו כחול אלא די בחשיפה לאור זמן ממושך יותר, א"כ איך הצליחו בתי הצביעה לצבוע סגול, והחוקרים נדחקים לתרץ תירוצים שונים, גם פלא שבזמן הרב הרצוג אפי' אנשי המדע לא ידעו כלל שניתן להפיק צבע כחול מן הפורפורה, ורק בשנת תשל"א נתגלה ע"י חוקרים גויים שניתן לצבוע ממנו כחול, ובאמת הוצאת צבע כחול מן הפורפורה אפשרית רק בזמן

שהחומר שקוף (לא מחומצן), וזה נעשה ב"שיטת החיזור", כי בתחלה הגיל היוצא מן החלזון צבעו צהבהב שקוף, ואחר זמן קצר החומר מתחמצן ומשנה את גוונו לסגול, ואם יצבעו ממנו כך ישאר סגול לעולם גם אם יעמוד זמן רב תחת השמש, ובעזרת כימיקלים מבצעים פעולת חיזור, והחומר חוזר למצב שהיה בזמן הוצאתו מן החלזון דהיינו שקוף, ורק כך ניתן לצבוע כחול, ומעתה גם אם כנים דברי החוקרים דגם בלא כימיקלים אפשר לצבוע בשיטה זו ע"י רקבון בשר שמניחים בתוך ינרות הצבע (אלא שבאופן זה לוקח יותר זמן), מ"מ הא קמן שבתי הצביעה העתיקים צבעו סגול, ואולי צבעו בשיטות אחרות.

הטענה שבזוהר פרשת תרומה רמוז תהליך זה שהצבע האדום מתאדה ואח"כ מתגלה צבע התכלת, יעוי' בזוהר שמדבר על בריאת העולם, ומשמע שם להיפך דגון תכלת נוצר ע"י תערובת גוון סומק, וכן פי' המקובלים כמו שנתבאר לעיל, ואין לנו עסק בנסתרות, ואי בזוהר עסקינן, הלא מבואר שם בזוהר שהחלזון נמצא בים כנרת ע"י לקמן פרק ד', וזה אינו מתאים לפורפורה.

טוענים עוד מצדדי הפורפורה, שבספרות היונית העתיקה שחקרו את כל מקורות הצבע לא נמצא שום חלזון אחר שמפיקים ממנו תכלת, אבל על זה נאמר לא ראינו אינו ראיה, וכי בטוחים אנו שיש בידינו את כל המחקרים, ואם יש בידינו את כל המחקרים וכי לא יתכן שנעלם מעיני חכמי קדם מציאות חלזון התכלת שהיה נדיר מאוד, ואדרבא אי קשיא הא קשיא, איך יתכן שלא נזכר בדברי החוקרים הקדמונים שהפורפורה שימש לצביעת התכלת של היהודים, ופלניוס שחי בתקופת החורבן, מתאר באריכות רבה את השימוש בפורפורה אצל קיסרי רומא לדורותיהם, ולא נזכר בדבריו אפילו בהבלעה שהוא שימש לצביעת בגדי הכהן הגדול בבית המקדש, וכן לצביעת הציצית, ושמע מינה שהפורפורה אינו חלזון התכלת, ואם יתכן הדבר שנעלם מפלניוס ידיעת דבר זה, אז אולי נעלם ממנו כל עיקר מציאותו של חלזון התכלת האמיתי.

עוד טוענים שהחלזון היחיד הנמצא בשימוש לצבע באיזור צור הוא חלזון הפורפורה, (ודבר זה טעון בירור אמיתי, ופשוט שאין לסמוך כסומא בארובה על ארכיאולוגים גויים, וכבר למדונו חז"ל (נדה ל' ב') שאין מביאין ראיה מן השוטים, וכך דרך החוקרים שהיום אומרים כך ומחר אומרים להיפך, ואולי מחר יחפרו עוד כמה מטרים וימצאו קונכיות מסוג חדש), ומכאן שהוא חלזון התכלת, והנה טענה זו יסודה בשתי הנחות בלתי מבוססות, א' שחלזון התכלת הוא בעל קונכיה, ב' שמקום צביעת התכלת היה בין צור לחיפה, וכבר נתבאר שמקום צביעת התכלת היה בלוז ולא בצור וחיפה. ועי' לקמן ריש פרק ד' דאין שום מקור נאמן שלחלזון